# KIYÂMET GÜNÜ KULA SORULACAK SORULAR NELERDİR?

[ Türkçe ]

# الأسئلة التي سوف يسأل عنها العبد يوم القيامة

[باللغة التركية]


Muhammed b. Salih el-Muneccid

محمد صالح المنجد

Terceme eden : Muhammed Şahin

ترجمة: محمد بن مسلم شاهين

Tetkik eden: Ümmü Nebil

مراجعة: أم نبيل



Rabva Semti İslâmî Dâvet Bürosu

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

**1428 - 2007**

islamhouse.com

Hamd, yalnızca Allah'adır. Salât ve selâm da Peygamberimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'edir.

Kurân ve sünnette sâbit olduğuna göre, insan öldüğü zaman, dünyada işlemiş olduğu, iyilik veya kötülük, büyük veya küçük her amelinden sorguya çekilecektir.İyilik işlemişse, karşılığında mükâfat görecektir. Kötülük işlemişse, karşılığında azap görecektir. Hesap günün ilk merhalesi, kabirdir.İnsanın kabirde ilk sorulacağı şeyler:

Rabbin kimdir?

Dînin nedir?

Size peygamber olarak gönderilen kişi kimdir?

Nitekim Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

(( خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ r فِي جِنَازَةِ رَجُلٍ مِنْ الْأَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ r وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، وَكَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، -مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا- ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنْ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنْ الْآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلائِكَةٌ مِنْ السَّمَاءِ بِيضُ الْوُجُوهِ،كَأَنَّ وُجُوهَهُمْ الشَّمْسُ، مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ، وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ،حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ،ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ u حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ! اخْرُجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ. قَالَ: فَتَخْرُجُ تَسِيلُ،كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِي السِّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا، فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا، فَيَجْعَلُوهَا فِي ذَلِكَ الْكَفَنِ، وَفِي ذَلِكَ الْحَنُوطِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَطْيَبِ نَفْحَةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، قَالَ: فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ يَعْنِي بِهَا عَلَى مَلإٍ مِنْ الْمَلائِكَةِ إِلاَّ قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهُوا بِهَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عِلِّيِّينَ، وَأَعِيدُوهُ إِلَى الْأَرْضِ، فَإِنِّي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ، وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ، وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً

أُخْرَى،قَالَ: فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، فَيَأْتِيهِ مَلَكَان فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُـولاَن لَـهُ: مَـنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ: رَبِّيَ اللَّهُ، فَيَقُـولاَن لَـهُ: مَـا دِينُـكَ ؟ فَيَقُـولُ: دِينِـيَ الْإِسْـلاَمُ، فَيَقُولاَن لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِـيكُمْ ؟ فَيَقُـولُ: هُـوَ رَسُـولُ اللَّـهِ r ، فَيَقُولاَن لَهُ: وَمَا عِلْمُكَ ؟ فَيَقُولُ: قَرَأْتُ كِتَـابَ اللَّـهِ، فَآمَنْـتُ بِـهِ، وَصَـدَّقْتُ، فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ صَـدَقَ عَبْدِي،فَأَفْرِشُـوهُ مِـنْ الْجَنَّـةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِـنْ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا، وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَـهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ، قَالَ: وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ،حَسَنُ الثِّيَابِ، طَيِّبُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُرُّكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ،فَيَقُولُ لَهُ: مَنْ أَنْـتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُـكَ الـصَّالِحُ، فَيَقُـولُ: رَبِّ أَقِـمْ السَّاعَةَ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي، وَمَـالِي، قَـالَ: وَإِنَّ الْعَبْـدَ الْكَـافِرَ إِذَا كَـانَ فِـي انْقِطَاعٍ مِنْ الدُّنْيَا، وَإِقْبَالٍ مِنْ الْآخِرَةِ، نَزَلَ إِلَيْهِ مِنْ السَّمَاءِ مَلاَئِكَةٌ سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمْ الْمُسُوحُ، فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ! اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنْ اللَّهِ، وَغَضَبٍ، قَالَ: فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ،فَيَنْتَزِعُهَا كَمَـا يُنْتَـزَعُ الـسَّفُّودُ مِـنْ الـصُّوفِ الْمَبْلُـول، فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّـى يَجْعَلُوهَـا فِـي تِلْـكَ الْمُسُوحِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنْتَنِ رِيحِ جِيفَةٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ بِهَا عَلَى مَلَإٍ مِنْ الْمَلاَئِكَةِ إِلاَّ قَالُوا: مَا هَـذَا الـرُّوحُ الْخَبِيـثُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُـسَمَّى بِهَـا فِـي الـدُّنْيَا حَتَّـى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلاَ يُفْتَحُ لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ r : ژ
ک گ گ گ ڳ ڳ ڱ ڱ ڲ ڲ ڳ ڳ ں ڻں ڻ ڈ ڈ ژ فَيَقُـــولُ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سِجِّينٍ فِـي الْـأَرْضِ الـسُّفْلَى، فَتُطْـرَحُ رُوحُـهُ طَرْحًـــا،ثُمَّ قَــرَأَ: ژ پ ڀ ڀ پ پ ڀ ڀ ٺ ٺ ٺ ٺ ٿ ٿ ٿ ٿ ٹ ژ
فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيـهِ مَلَكَـان فَيُجْلِـسَانِهِ فَيَقُـولاَن لَـهُ: مَـنْ رَبُّـكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَن لَـهُ :مَـا دِينُـكَ ؟ فَيَقُـولُ: هَـاهْ! هَـاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَن لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِـثَ فِـيكُمْ ؟ فَيَقُـولُ:هَـاهْ! هَـاهْ! لاَ

أَدْرِي، فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنْ السَّمَاءِ أَنْ كَذَبَ،فَافْرِشُوا لَهُ مِنْ النَّارِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ، فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا، وَسَمُومِهَا، وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ، وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ قَبِيحُ الْوَجْهِ، قَبِيحُ الثِّيَابِ، مُنْتِنُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُوءُكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ! فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالشَّرِّ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ، فَيَقُولُ: رَبِّ لاَ تُقِمِ السَّاعَةَ))[

رواه أحمد وصححه الألباني في أحكام الجنائز ]

*"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Ensar'dan bir adamın cenâzesini defnetmek için çıktık, kabre geldiğimizde kabir henüz kazılmamıştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca, biz de onun meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu. Başını kaldırdı ve -iki veya üç defa-: 'Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu. Sonra şöyle buyurdu: Mümin kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğunda ona gökten yüzleri sanki güneş gibi olan beyaz yüzlü melekler iner. Yanlarında cennet kefenlerinden ve kokularından vardır. Onun görebileceği yere otururlar. Sonra ölüm meleği gelir, baş tarafına oturur ve şöyle der: Ey güzel ruh, çık ve Rabbinin mağfiretine ve rızâsına gel. Bunun üzerine o ruh, tulumun ağzından damlayan bir damla gibi çıkar ve ölüm meleği onu alır. Ölüm meleği, mü'min kulun ruhunu aldığında, melekler onu göz açıp kapayacak kadar -bir an olsun bile- ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve bu kefene koyarlar. O ruhtan, yeryüzünde bulunan en güzel mis kokusu gibi bir koku çıkar. Onu melekler arasından geçirirken: Bu güzel ruh nedir? derler. Dünyadaki en güzel isimlerini söyleyerek: 'Falan oğlu falandır' derler. Dünya semâsına ulaşıncaya kadar çıkarırlar. Melekler onun için kapının açılmasını isterler. Onlara kapı açılır. Bunun üzerine yedinci semâya ulaşıncaya kadar her semâda bulunan Allah'a yakın melekler o ruha eşlik ederler. Nihâyet Allah -azze ve celle- şöyle buyurur: 'Kulumun amel defterini, İlliyyîn'e yazın ve ruhunu yeryüzüne geri gönderin. Çünkü ben, onları ondan (topraktan) yarattım ve yine ona döndüreceğim. Bir defa daha onları (hesaba çekmek üzere) topraktan çıkaracağım.' Bunun üzerine mü'min kulun ruhu bedenine iâde edilir. Ardından iki melek yanına gelip onu oturturlar ve:*

*Rabbin kimdir? derler.*

*Mü'min kul: Rabbim Allah'tır, der.*

*Onlar: Dînin nedir? derler.*

*Mümin kul: Dînim İslâm'dır, der.*

*Onlar: Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.*

*Mümin kul: O Allah'ın elçisidir, der.*

*Onlar: Sana bunları bildiren nedir? derler.*

*Mümin kul: Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.*

*Bunun üzerine semâdan bir ses gelir:Kulum doğru söyledi.Cennet'ten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), onu cennet elbiselerinden giydirin ve ona cennetten bir kapı açın, der. Bunun üzerine ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir. Sonra ona, güzel yüzlü, güzel elbiseli ve güzel kokular içerisinde olan birisi gelir ve seni mutlu edecek şeyle sevin. Bu gün sana va'd olunan gündür, der. Bunun üzerine o: Sen kimsin? Senin o hayırlı yüzün nedir, der. O: Ben, senin sâlih amelinim der. Bunu işitince,Yâ Rabbi! Kıyâmeti çabuk kopar ki, âileme ve malıma kavuşayım, der.*

*Kâfir kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman, yanlarında kaba ve sert elbise olan siyah yüzlü melekler gelir ve onun görebileceği bir yerde otururlar. Sonra ölüm meleği onun yanına gelip başucunda oturur ve ona: Ey pis ruh, haydi çık! Allah'ın öfkesine ve gazabına gel! der. Bunun üzerine ruhu bedenine dağılır ve ıslak yüne dolaşan pıtrağın[1] yünden çekilip çıkarıldığı gibi, ölüm meleği onun ruhunu bedeninden çekip alır (ruhu bedeninden güçlükle ayrılır). Ölüm meleği ruhunu alınca da, melekler onu göz açıp kapayacak kadar -bir an olsun bile- ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve kaba ve sert elbisenin içine koyarlar. Ondan yeryüzünde bulunan en pis leş kokusu gibi bir koku çıkar. Onu semâya yükseltirler. Her semâda bulunan meleklerin yanından geçerken onlar: "Bu pis ruh kimindir? derler. Melekler, dünyadaki en kötü ismini söyleyerek: "Falan oğlu falandır, derler. Dünya semâsına gelince, onun için semânın kapılarının açılmasını isterler, fakat ona kapılar açılmaz. Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu:"(Öldükleri zaman) onlar (ın ruhların)a gök kapıları açılmaz ve deve, iğne*

---

[1] Pıtrak: Dikenli tohumları hayvanların kıllarına ve insanların giysilerine takılan bir yıllık ve otsu bir bitkidir.Botanik (Bitki Bilimindeki) adı; 'Xantium spinosum'dur.

*deliğinden geçinceye kadar onlar cennete giremezler.Suçluları işte böyle cezâlandırırız."* [1]

*Allah -azze ve celle- şöyle buyurur: "Onun amel defterini Siccîn'e ( en aşağı tabakaya) yazın". Sonra onun ruhu, gökten yere fırlatılıp atılır. Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu: "Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o, gökten düşüp de parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış veya rüzgâr onu uzak bir yere sürükleyip atmış kimse gibidir."* [2]

*Ardından ruhu bedenine iâde olunur da (Münker ve Nekir adlı) iki melek ona gelip yanına oturur ve:*

*Rabbin kimdir? derler.*

*Kâfir kul: Hah...Hah... Bilmiyorum, der.*

*Onlar: Dînin nedir? derler.*

*Kâfir kul: Hah...Hah... Bilmiyorum, der.*

*Onlar: Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.*

*Kâfir kul: Hah...Hah... Bilmiyorum, der.*

*Bunun üzerine semâdan bir ses: 'Yalan söyledi, ona cehennem'deki yerini hazırlayın ve ona cehennemden bir kapı açın' der. Cehennem ateşinin sıcağından ve sıcak rüzgârından gelir ve kaburgaları birbirine geçecek şekilde kabri ona daraltılır.Çirkin yüzlü, kötü elbiseli ve pis kokulu bir adam ona gelir ve şöyle der: Seni üzecek şeye sevin! Bu gün, va'd olunduğun gündür. Kâfir ruh ona: Sen kimsin? Çirkin yüz kötülük getirdi, der. O da: Ben senin çirkin amelinim, der. Bunun üzerine: Rabbim! Kıyameti koparma, der."* [3]

Sonra kul, kabirde sorguya çekilmiş olsa bile, büyük olsun, küçük olsun, kıyâmet günü her şeyden hesaba çekilecektir.Kulun ilk olarak hesaba çekileceği ameli ise, namazdır.

Nitekim Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

(( إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ النَّاسُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَعْمَالِهِمْ: الـصَّلاَةُ، قَـالَ: يَقُولُ رَبُّنَا جَلَّ وَعَزَّ لِمَلاَئِكَتِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ: انْظُـرُوا فِـي صَـلاَةِ عَبْـدِي أَتَمَّهَـا أَمْ

---

[1] A'râf Sûresi: 40

[2] Hac Sûresi: 31

[3] İmam Ahmed, hadis no: 17803, Ebû Dâvûd, hadis no: 4753, Elbânî "Ahkâmu'l-Cenâiz", sayfa: 156'da "hadis sahihtir" demiştir.

نَقَصَهَا؟فَإِنْ كَانَتْ تَامَّةً كُتِبَتْ لَهُ تَامَّةً، وَإِنْ كَانَ انْتَقَصَ مِنْهَا شَيْئًا، قَالَ: انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ، فَإِنْ كَانَ لَهُ تَطَوُّعٌ، قَالَ: أَتِمُّوا لِعَبْدِي فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ، ثُمَّ تُؤْخَذُ الْأَعْمَالُ عَلَى ذَاكُمْ )) [ رواه أبو داود وصححه الألباني في صحيح أبي داود ]

*"Şüphesiz ki insanların kıyâmet günü amellerinden hesaba çekileceği ilk şey, namazdır. Rabbimiz celle ve azze -bildiği halde- meleklerine şöyle buyurur: 'Kulumun farz namazına bakın!' Tam ve doğru olarak mı, yoksa noksan olarak mı kılmıştır? Eğer tam ve doğru olarak kılmışsa, kendisi için tam kılmış olarak yazılır. Yok eğer namazından bir şeyi noksan olarak kılmışsa, (Allah -azze ve celle-) şöyle buyurur: 'Kulumun nâfile namazları var mı ona bakın!' Eğer nâfile namazları varsa, (Allah -azze ve celle-) şöyle buyurur: 'Kulumun noksan olan farz namazını, nâfile olan namazıyla tamamlayın!' Sonra diğer amelleri de noksan olarak yapmışsa, o ameller de nâfile amellerle tamamlanır."* [1]

Kul, kıyâmet günü bazı amellerden sorguya çekilecektir.

Bunlar:

Kul; beş şeyden sorulmadıkça Allah Teâlâ'nın huzurundan ayrılamayacaktır.

Nitekim Abdullah b. Mes'ud'un -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

(( لاَ تَزُولُ قَدَمُ ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ خَمْسٍ: عَنْ عُمُرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَ أَبْلاَهُ، وَمَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا عَلِمَ )) [ رواه الترمذي وحسنه الألباني في صحيح الترمذي ]

*"Âdem oğlu, kıyâmet günü beş şeyden (hasletten) sorguya çekilmedikçe Rabbinin huzurundan ayrılamayacaktır: Ömrünü (hayatını) nerede harcadığından, gençliğini (gençlik yıllarındaki güç ve kuvvetini) nerede kaybettiğinden, malını nereden (helâlden mi, yoksa haramdan mı) kazandığından ve nereye (Allah'a itaatte mi, yoksa Allah'a isyanda mı) harcadığından, bildiği ile amel edip etmediğinden (yaşayıp yaşamadığından)."* [2]

---

[1] Ebu Dâvûd, hadis no:864, Elbânî, "Sahîhu Ebî Dâvûd', hadis no:770'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[2] Tirmizî, hadis no:2422, Elbânî, "Sahîhu Ebî Dâvûd', hadis no:1969'da hadisin hasen olduğunu belirtmiştir.

Kıyâmet günü bütün ümmetler (topluluklar), kendilerine gönderilen peygamberlerin dâvetlerine icâbet edip etmediklerinden sorguya çekileceklerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

ﮋ ﮈ ﮈ ﯓ ﮤ ﮥ ﮧ ﮨ ﮊ [ سورة القصص الآية: ٦٥ ]

*"O gün (kıyâmet günü), (Allah Teâlâ) onları çağırarak: (Size gönderdiğimiz) peygamberlere ne ile cevap verdiniz (onların dâvetini/çağrısını kabul ettiniz mi)? diyecektir."* [1]

Bunlar, kulun, kıyâmet günü ondan sorguya çekileceği bazı şeylerdir. Bu sebeple, kendisini cehennem azabından kurtarmaya çalışan aklı başında bir kulun, kendisine sorulacak olan soruya cevap hazırlaması gerekir.

Allah Teâlâ'dan, bizleri dosdoğru yola iletmesini dileriz.

Yine de en iyisini Allah Teâlâ bilir.

---

[1] Kasas Sûresi: 65